

Očitovanje Odsjeka za filozofiju o prijedlogu Nacionalnih sveučilišnih, znanstvenih i umjetničkih kriterija

Odsjek za filozofiju raspravio je na tematskoj sjednici 26. svibnja 2025. prijedlog podzakonskoga akta Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (*Narodne novine*, br. 119/2022), koji je pod naslovom Nacionalni sveučilišni, znanstveni i umjetnički kriteriji (dalje: Nacionalni kriteriji) u javnoj raspravi do 13. lipnja 2025. Odsjek za filozofiju izlazi sa stavom i analizom dokumenta u skladu s dopisom dekana Domagoja Tončinića od 23. svibnja 2025. i prethodnim dogovorom na sjednici Fakultetskog vijeća 21. svibnja 2025. da će Uprava Filozofskoga fakulteta objediniti prigovore svih odsjeka i donijeti zajednički stav Fakulteta prema Nacionalnim kriterijima. Jednoglasan je stav Odsjeka za filozofiju da se Nacionalni kriteriji trebaju *u cijelosti odbaciti* kao nepopravljiv dokument zbog niza formalnih propusta u proceduri njegova donošenja (koja sama nije u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti iz 2022. (dalje: ZVOZD) čiji su podzakonski akt), te također zato što u Nacionalnom vijeću za visoko obrazovanje, znanost i tehnološki razvoj (dalje: Nacionalno vijeće) nitko nije zastupao doista veliko područje humanističkih znanosti, a na koncu i zato što se Nacionalnim kriterijima: 1) nameću neprimjereni kriteriji za humanističke ali i društvene znanosti, i 2) vrši negativna diskriminacija zaposlenika na znanstveno-nastavnim radnim mjestima jer ih se stavlja u neravnotežan položaj prema drugim znanstvenicima koji nemaju nastavnih obaveza. Primjereni kriteriji morali bi vrednovati sve oblike znanstvenoga rada tako da nitko tko po stručnjačkoj ocjeni (engl. *peer review*) znanstveno radi ne bude onemogućen u izboru i napredovanju, a po mogućnosti i tako da ne bude stavljen u neravnotežan položaj prema drugima koji se ocjenjuju na istome ili drugim znanstvenim područjima.

Ipak, iako Odsjek za filozofiju ne misli da je prijedlog podzakonskoga akta prihvatljiv, on je široko popisao i obrazložio sve posebne prigovore prijedlogu Nacionalnih kriterija koji se tiču područja humanističkih znanosti. Ti prigovori, skupa s obrazloženjima, pokazuju da Nacionalno vijeće nije uspješno ispunilo zadaću u pogledu predlaganja primjerenih ili smislenih kriterija vrednovanja znanstvenoga rada u području humanističkih znanosti.

Prigovori

FORMALNI PRIGOVOR 1: Nacionalni kriteriji nisu doneseni u proceduri koju propisuje Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti.

OBRAZLOŽENJE:

Čl. 39. st. 8. ZVOZD-a kaže:

Nacionalne sveučilišne, znanstvene i umjetničke kriterije za pojedina znanstvena odnosno umjetnička područja ili polja na prijedlog Rektorskog zbora i nadležnoga matičnog odbora donosi Nacionalno vijeće. Nacionalne veleučilišne kriterije donosi Zbor veleučilišta.

ZVOZD to ponavlja u čl. 86. st. 8.:

Nacionalno vijeće (...) na prijedlog matičnih odbora donosi Nacionalne sveučilišne, znanstvene i umjetničke kriterije.

ALI:

Nacionalno vijeće nije sastavilo Nacionalne kriterije na osnovi prijedloga matičnih odbora, dapače je grubo odbijalo primjedbe i prijedloge primjerenijih kriterija matičnih odbora.

Osim toga, ZVOZD u čl. 90. st. 3. i 4. objašnjava što treba raditi matični odbor u vezi s Nacionalnim kriterijima:

3. predlaže Nacionalnom vijeću znanstvene i umjetničke elemente Nacionalnih sveučilišnih, znanstvenih i umjetničkih kriterija

4. predlaže Nacionalnom vijeću popis domaćih znanstvenih časopisa koji su kvalitetom izjednačeni s uglednim međunarodnim znanstvenim časopisima za pojedino znanstveno područje i polje, relevantnih za izbor na znanstveno-nastavno, znanstveno i nastavno radno mjesto na sveučilištu, fakultetu, umjetničkoj akademiji i znanstvenom institutu te odgovarajuću umjetničku djelatnost relevantnu za izbor na umjetničko-nastavno radno mjesto

ALI:

Nijedno od toga nije ispoštovano! Umjesto popisa znanstvenih časopisa prijedlog Nacionalnih sveučilišnih, znanstvenih i umjetničkih kriterija jednostrano je i bez konzultacija s matičnim odborima iz područja humanističkih znanosti popisao međunarodne citatne baze podataka koje su posve neprimjerene za mnoge humanističke znanosti, a posebno za humanističke znanosti koje obrađuju teme od nacionalnoga kulturnoga interesa. Predviđeni popis domaćih znanstvenih časopisa u kategoriji a1 osiguravao je mogućnost vođenja nacionalne znanstvene strategije u humanističkom području, osobito za nacionalne znanosti, i time njegovo izostavljanje izravno ugrožava nacionalne interese Republike Hrvatske.

ZAKLJUČNO:

Nacionalni sveučilišni, znanstveni i umjetnički kriteriji nisu doneseni po proceduri koju propisuje Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (2022.). Novi Nacionalni kriteriji trebali bi se donijeti polazeći od rasprave i prijedloga matičnih odbora za pojedina znanstvena polja kada su u pitanju znanstveni kriteriji te polazeći od prijedloga Rektorskoga zbora kada su u pitanju nastavni kriteriji.

FORMALNI PRIGOVOR 2: ravnopravna zastupljenost znanstvenih područja nije ispoštovana jer nijedan predstavnik veoma velikoga područja humanističkih znanosti nije sudjelovao u radu Nacionalnoga vijeća za visoko obrazovanje, znanost i tehnološki razvoj, a osobito zato što su se uvjeti za izbor na radna mjesta najviše izmijenili upravo za područje humanističkih znanosti, što se izrijeком i priznaje u Standardnom obrascu sadržaja dokumenta za savjetovanje, koji je uz prijedlog Nacionalnih kriterija objavilo Nacionalno vijeće.

SADRŽAJNI PRIGOVOR 1: Neprimjereni kriteriji za humanističke ali i društvene znanosti.

OBRAZLOŽENJE:

(1) Jedino su humanističkim znanostima uvjeti kvantitativno znatno postroženi u odnosu na pravilnik iz 2022. (Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima za izbor u nastavna zvanja, *Narodne novine*, br. 111/2022), koji je već sam postrožio prethodne uvjete:

a) Ne samo 4, nego 8 radova potrebnih za izbor na radno mjesto redovitoga profesora u trajnom izboru, odnosno kumulativno 27 a ne „samo“ 23 rada.

b) Broj radova u najvišoj kategoriji radova a1a/a1b porastao je na radnom mjestu svake razine – 1, 2, 3 i 4 (od docenta do redovitoga profesora u trajnom izboru) – za po jedan rad. To je rezultiralo neprihvatljivim povećanjem broja potrebnih radova za izbor na najviše radno mjesto. Dok se je za izbor na radno mjesto redovitoga profesora u trajnom izboru do sada tražilo 11 radova razine a1, novi prijedlog traži 19 radova razine a1a ili a1b. Tim se izmjenama potencijalno ugrožava i reizbor izvanrednih i redovitih profesora na isto radno mjesto jer se kumulativno traži znatno veći broj radova od onih koje su minimalno morali imati za napredovanje na ta radna mjesta.

(2) Jedino se od humanističkih znanosti traži određeni broj radova u samostalnom autorstvu (izuzev za radno mjesto razine 3 u polju matematike gdje se traže 2 samostalna rada), dok se za prirodne znanosti, biomedicinu i zdravstvo, kao i za tehničke, biotehničke i društvene znanosti samo traži da u određenom broju radova pristupnik bude prvi ili glavni. Broj dozvoljenih autora na radu u prirodnim znanostima nije određen niti se povećanjem broja autora smanjuje vrijednost ili bodovanje rada, kao što je propisano u tehničkim, društvenim ili humanističkim znanostima.

ZAKLJUČNO:

Ne tražimo da se ujednače prirodne znanosti, tehničke, biotehničke itd. s humanističkima po samostalnom autorstvu, ali također ne prihvaćamo da se humanističke znanosti ujednače s prirodnim ili primijenjenim društvenim znanostima po traženim znanstvenim, stručnim i ostalim projektima. Tražimo dakle ukidanje horizontalnih kriterija.

SADRŽAJNI PRIGOVOR 2: Zaposlenici na znanstveno-nastavnim radnim mjestima stavljeni su u neravnopravni položaj u odnosu na znanstvenike na znanstvenim radnim mjestima.

OBRAZLOŽENJE:

(1) Zaposlenici na znanstveno-nastavnim radnim mjestima stavljeni su u neravnopravni položaj u odnosu na znanstvenike na znanstvenim radnim mjestima jer osim jednakih znanstvenih kriterija (znanstveni projekti i velik broj znanstvenih radova) moraju zadovoljiti i nastavne

kriterije (uključno s posebnim kriterijima nastavnoga doprinosa), koji značajno premašuju obvezu održavanja nastave.

(2) Dok je Zakonom o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti znanstvenicima na sveučilištima oduzeta kategorija znanstvenih i znanstveno-nastavnih zvanja i ostala su im samo znanstveno-nastavna radna mjesta, znanstvenicima na znanstvenim radnim mjestima (na institutima) Nacionalni kriteriji omogućuju stjecanje naslovnih zvanja bez radnih mjesta, i to po kvantitativno pet puta manjim nastavnim obavezama od onih koje imaju sveučilišni nastavnici, a da se drugi kriteriji nastavnoga doprinosa uopće ne spominju.

OBRAZLOŽENJE iz prijedloga Nacionalnih kriterija:

Nacionalni kriteriji, čl. 5. st. 4.

U postupku izbora na slobodno radno mjesto razine 2, 3 i 4, kriterije koje je pristupnik obvezan ispuniti od prethodnog izbora mora ispuniti kumulativno.

Nacionalni kriteriji, čl. 39.

(1) Pristupnici koji se izabiru na radno mjesto docenta moraju imati ispunjen sljedeći kriterij:

- održanih najmanje 150 standardnih ekvivalenata radnih sati u nastavi.

(2) Pristupnici koji se izabiru na radno mjesto izvanrednog profesora moraju imati ispunjene sljedeće kriterije:

- održanih najmanje 810 standardnih ekvivalenata radnih sati u nastavi od zadnjeg izbora

- jedan od kriterija nastavnog doprinosa iz članka 40. ovih Nacionalnih kriterija.

(3) Pristupnici koji se izabiru na radno mjesto redovitog profesora moraju imati ispunjene sljedeće kriterije:

- održanih najmanje 810 standardnih ekvivalenata radnih sati u nastavi od zadnjeg izbora

- dva kriterija nastavnog doprinosa iz članka 40. ovih Nacionalnih kriterija.

(4) Pristupnici koji se izabiru na radno mjesto redovitog profesora u trajnom izboru moraju imati ispunjene sljedeće kriterije:

- održanih najmanje 810 standardnih ekvivalenata radnih sati u nastavi od zadnjeg izbora

- tri kriterija nastavnog doprinosa iz članka 40. ovih Nacionalnih kriterija.

(5) Kriterij za izbor na više radno mjesto su pozitivno ocijenjeni rezultati institucijskog istraživanja kvalitete nastavnog rada ili pozitivno ocijenjeni rezultati studentske ankete koju provodi visoko učilište nakon prethodnog izbora .

(6) Za izbor u naslovnog nastavnika potrebno je ostvariti 20 % standardnih ekvivalenata radnih sati u nastavi od navedenih u stavcima 1., 2., 3. i 4. ovog članka za izbor na redovito radno mjesto.

(7) *Zaposlenici u radnom odnosu u upravi sastavnica ili upravi sveučilišta ispunjavaju uvjete održavanja nastave u postotku u skladu s kolektivnim ugovorom odnosno ugovorom o radu.*

TUMAČENJE (Odsjeka za filozofiju):

da znanstvenici na znanstvenim radnim mjestima (na znanstvenim institutima) počnu predavati, pa i njima po potrebi ispunjavati svoje radne sate (iako imaju znanstvena radna mjesta), dovoljno im je skupiti:

(1) 30 radnih sati, tj. **7,5 kontakt-sati seminara** ili 11 kontakt-sati vježba, za izbor u naslovnog **docenta**.¹ Zaposlenici na suradničkim radnim mjestima na sveučilištima (asistenti i viši asistenti) trebaju skupiti najmanje 150 radnih sati, tj. **37,5 kontakt-sati seminara** ili 55,5 kontakt-sati vježba za redovito radno mjesto **docenta**.

(2) 486 radnih sati, tj. **90 kontakt-sati predavanja** i **7,5 kontakt-sati seminara** za izbor u **naslovnog redovitoga profesora u trajnom izboru**.² Zaposlenici na najnižim znanstveno-nastavnim radnim mjestima na sveučilištu, tj. docenti, trebaju, prema Nacionalnim kriterijima, skupiti najmanje 2580 radnih sati u nastavi, tj. **450 kontakt-sati predavanja** da budu izabrani na najviše znanstveno-nastavno radno mjesto na sveučilištu (redoviti profesor u trajnom izboru).

ZAKLJUČNO:

Znanstvenici koji se biraju u naslovna znanstveno-nastavna zvanja dobivaju dakle ta zvanja bez radnih mjesta na osnovi pet puta manjih uvjeta nastavnih obaveza od uvjeta koji moraju zadovoljiti znanstvenici na znanstveno-nastavnim radnim mjestima, a potonjima su oduzeta znanstveno-nastavna zvanja, a ostavljena samo istoimena radna mjesta. To znači da se sveučilišnim nastavnicima pri mogućoj promjeni ustanove oduzimaju stečena prava, iako su ona stečena po nacionalnim kriterijima, a ne po kriterijima ustanove.

PRIGOVORI NA HORIZONTALNE KRITERIJE (I NJIHOVE ALTERNATIVNE UVJETE ZNANSTVENO-INSTITUCIJSKOGA DOPRINOSA)
--

(1) Ne smiju se propisivati zajednički kriteriji za sva znanstvena područja i treba poštovati različitost znanstvenih područja.

(2) Opći i horizontalni kriteriji ne mogu imati **kompetitivne projekte** (voditeljstvo ili sudjelovanje u znanstveno-istraživačkim, stručnim i ostalim projektima) **kao nezamjenjive**

¹ Naime, 7,5 x 4, tj. kontakt-sati množeni ponderom za seminar (v. Kolektivni ugovor iz 2019., čl. 79.), daje 30 radnih sati, što je 20 % od 150 standardnih ekvivalenta radnih sati potrebnih za izbor na radno mjesto docenta (Nacionalni kriteriji, čl. 39. st. 1.).

² Naime, 30 x 5,4, tj. kontakt-sati množeni ponderom za predavanja (v. Kolektivni ugovor iz 2019., čl. 79.), daje 162 radna sata, što je 20 % od 810 standardnih ekvivalenta radnih sati potrebnih za izbor u naslovnoga nastavnika za redovito radno mjesto (NK čl. 39 st. 2., 3. i 4.).

uvjete, jer neke znanosti ne funkcioniraju projektocentrično i nad njima se vrši nasilje ako se ujednačavaju s drugim područjima znanosti kojima je to nužno i uobičajeno. Dakle, kompetitivni projekti ne mogu biti nuždan, nego samo jedan od više kriterija od kojih neke treba ispuniti jer taj kriterij ne mogu ispuniti sva područja, polja, grane i struke na ravnopravan način.

(3) Nedopustivo je da je *projektna vrijednost financijski određena*, i to pogotovo da je općenito određena za sve znanosti, jer su veoma različiti iznosi koji se dodjeljuju (a i koji su potrebni) u različitim znanostima, a i niskobudžetni projekti mogu donositi vrijedna otkrića ili davati svjetski relevantne znanstvene doprinose, pogotovo u humanističkim i društvenim znanostima.

(4) Proizvoljno određena i – prema najavi – s vremenom povisiva razina **citiranosti** ne smije biti uvjet nečijega napredovanja jer potiče koruptivno umrežavanje znanstvenika, a ne dokazuje znanstvenu vrijednost nečijega rada (primjerice, netko može biti mnogo citiran jer mu mnogi osporavaju neodrživu premda primamljivu tezu ili pak moralno sablažnjivu tezu).

(5) *Dokazivanje citata* pomoću baze Scopus, a još manje pomoću baze WoSCC, nije primjereno za humanističke znanosti jer zahvaća premalo humanističkih časopisa i knjiga, a posebice jer ne zahvaća časopise s nacionalnim temama. Osim toga, mogućnost alternativnoga skupljanja dokaza vlastite citiranosti ponižavanje je znanstvenika humanističkih struka i od njih zahtijeva dodatno istraživanje odjeka vlastitoga rada. Napokon, mnogo je važniji sadržaj citata nego njihov broj (citira li se kao bibliografska jedinica ili kao znanstveni prinos ili otkriće i sl.).

(6) Uvjet objavljivanja znanstvenoga rada u suautorstvu s doktorandom dvostruko je etički dvojbeno jer profesor može kao mentor doktorandu neslužbeno uvjetovati završetak studija objavljivanjem samostalnoga studentskoga rada pod supotpisom mentora, ali i obrnuto je dvojbeno ako profesor objavljuje vlastiti znanstveni rad u prividnu koautorstvu sa studentom zato da bi ispunio horizontalni kriterij. Uvjet otvara prostor za koruptivne radnje. Taj horizontalni uvjet morao bi se svesti na mentorstvo ili komentorstvo doktorskoga rada.

(7) Među kriterijima znanstveno-stručnog doprinosa previsok je za humanističke znanosti kriterij a.: „pozvana predavanja na međunarodnim znanstvenim ili stručnim skupovima – pristupnik je bio pozvani predavač i/ili je održao plenarno predavanje na engleskom ili drugom službenom jeziku Europske unije, osim hrvatskog, ili na jeziku struke kad je riječ o filološkim studijima na najmanje tri međunarodna znanstvena ili stručna skupa.“ Po pozvanim predavanjima može se netko istaći, ali to ne može biti eliminacijski uvjet jer nema u svim strukama jednakih prilika za takve pozive. Među vrednovanim pozvanim i plenarnim predavanjima moralo bi se uključiti takva predavanja na domaćim znanstvenim skupovima i također uključiti i na neki način vrednovati pozvana gostujuća predavanja na domaćim i inozemnim sveučilištima. Može ih se brojem propisati više, ali se ne smiju sasvim izostaviti.

(8) Među kriterijima znanstveno-stručnog doprinosa trebalo bi se dodati sudjelovanje ili voditeljstvo u organizacijskim i programskim odborima domaćih znanstvenih skupova. Može ih se brojem propisati više, ali se ne smiju sasvim izostaviti. To je važan prinos znanstvenomu pogonu u zemlji i traži mnogo rada.

(9) Među institucijskim doprinosima trebalo bi se vratiti vrednovanje drugih oblika vršenja funkcija po državnim tijelima za znanost (npr. predsjednik matičnoga odbora), po tijelima sveučilišta i fakulteta (npr. predsjednik etičkih povjerenstava), i vratiti vrednovanje razvijanja međunarodne međuinstitucijske suradnje (kao u nekadašnjim uvjetima Rektorskoga zbora, npr. glavni koordinator međunarodne međuinstitucijske mreže za razmjenu nastavnika i studenata).

PRIGOVORI NA POSEBNE UVJETE ZA HUMANISTIČKO PODRUČJE (NACIONALNI KRITERIJI, ČL. 30. I 31.)

(1) Neprihvatljivo je reducirana odredba toga što se vrednuje kao znanstveni rad (čl. 30. st. 2):

Pod pojmom »znanstveni rad« (u daljnjem tekstu: »rad«) u ovom odjeljku podrazumijeva se znanstveni članak objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u znanstvenom časopisu ili zborniku radova, poglavlje u znanstvenoj knjizi ili znanstvena knjiga. Znanstveni rad mora imati najmanje dvije neovisne recenzije (engl. peer review). Urednička recenzija ne smatra se neovisnom recenzijom, odnosno ne smatra se dovoljnom za kategorizaciju rada kao znanstvenog rada.

OBRAZLOŽENJE:

Suženje pojma znanstvenoga rada usmjereno je protiv redovitog sredstva i medija objavljivanja radova u humanističkim znanostima – protiv zbornika znanstvenih radova. Moralo bi biti dovoljno, da bi se rad u zborniku kategorizirao kao znanstveni rad kategorije a2, da piše da su znanstveni zbornik recenzirala dva neovisna recenzenta i da ga je izdao ugledni nakladnik, primjerice, fakultet, akademija, strukovne udruge, stožerne kulturne institucije kao Matica hrvatska ili međunarodno ugledni nakladnik. Kategorija „uredničke recenzije“ do sada je nepoznata te se ovdje javlja kao nepotrebno restriktivno pravilo koje unosi nered, pogotovo zato što su članovi uredništva nekoga časopisi i kod nas i u inozemstvu nerijetko i recenzenti u tome časopisu.

(2) Za humanističke je znanosti neprimjereno i diskriminatorno da se radovi objavljeni u citatnim bazama podataka Web of Science i Scopus mjere kao 1 i pol rad u odnosu na radove objavljene u drugim za humanističke znanosti relevantnim bazama podataka i kod uglednih domaćih i inozemnih izdavača zato što te dvije baze podataka bilježe samo radove na engleskome i zato što su u njima slabo zastupljeni znanstveni časopisi iz područja humanističkih znanosti (osobito u WoS). U tim bazama nisu ni mnogi ugledni njemački i francuski časopisi, a kamoli časopisi s drugih jezičnih područja (čl. 30., st. 4., 5., 10.). Presudno je da se računaju i domaći časopisi koji uđu na popis časopisa a1, bez obzira na baze podataka (iako većinom jesu u bazama).

(3) Neupućena je i štetna odredba (čl. 30. st. 7.):

Smatra se da je neka publikacija uključena u neku od baza iz stavaka 4. i 5. ovog članka ako je u trenutku predaje ili objave publikacije bila uključena u referentnu bazu.

OBRAZLOŽENJE:

Ako je rad objavljen u časopisu koji je malo kasnije indeksiran u referentnu bazu, onda je upravo na temelju toga i takvih radova časopis ušao u referentnu bazu, a na temelju je kasnijih

radova on eventualno samo ostao u toj bazi podataka. Nelogično je da se negativno diskriminiraju i prilikom vrednovanja isključuju članci koji su pomogli časopisu da pokaže svoju kvalitetu i uđe u bazu podataka. Čini se da je ovaj stavak pisan bez dovoljno znanja i s krivim pretpostavkama, tako da se takva restrikcija mora izbrisati.

(4) Neupućena je i nepotrebno i štetno restriktivna odredba (čl. 30. st. 13.):

Prilikom utvrđivanja kriterija za izbor na radno mjesto pristupnik može ostvariti najviše jednu trećinu potrebnog broja radova u svakoj kategoriji na temelju radova objavljenih u časopisima ili publikacijama u kojima je u trenutku objave bio urednik ili član uredništva.

OBRAZLOŽENJE:

Stavak pretpostavlja da članovi uredništva imaju povlašten tretman, ali zapravo radovi svih autora prolaze jednaku dvostruku obostrano slijepu (anonimnu) recenziju, tako da se ovime znanstvenike obeshrabruje da uđu u uredništva, a retroaktivno ih se (protivno Ustavu Republike Hrvatske, čl. 90.) kažnjava što su bili članovi uredništva.

(5) Neprihvatljiva je odredba (čl. 30. st. 14.):

Znanstvena knjiga koja je nastala na temelju magistarskog ili doktorskog rada mora sadržavati najmanje 30 % novog teksta.

OBRAZLOŽENJE:

Mnoge su knjige objavljene na ovaj način i to nikada nije bilo sporno. Dosadašnji pravilnik ispravno je sprječavao da se isti rad boduje dvostruko (kao doktorski rad i kao znanstvena monografija;). Po novome pravilniku nije jasno smije li se uopće vrednovati doktorski rad (radna inačica pravilnika to je izrijekom zabranila), a gornja odredba propisuje da doktorski rad objavljen kao knjiga, a bez znatnih preinaka i proširenja, uopće ne smije biti vrednovan. Ovime se proizvoljno sprječava jednostruko vrednovanje velikoga znanstvenoga rada pristupnika za neko radno mjesto ako je rad nastao tijekom doktorskoga studija. Odredba pretpostavlja da su u nas doktorski radovi nedostojni kategorije znanstvenoga rada, iako se njima stječe titula doktora znanosti.

(6) Veoma je neupućena i po posljedicama drastična odredba (čl. 30, st. 17.):

Rad koji je u postupku prethodnog izbora na radno mjesto bio u postupku objavljivanja, mora biti objavljen prije pokretanja postupka izbora pristupnika na više radno mjesto. Ako predmetni rad nije objavljen, pristupnik ne može biti izabran na više radno mjesto ili reizabran na postojeće.

OBRAZLOŽENJE:

Ako se to nekome i dogodi, to u pravilu nije nešto na što je pristupnik mogao utjecati jer odgovoran je naravno onaj tko je izdao potvrdu da je rad u postupku objavljivanja, a ne pristupnik. Pristupnik se ne smije kažnjavati degradacijom ili otkazom s radnoga mjesta zbog

nečega na što nema utjecaja. Ovime se također obeshrabruje da pristupnici za izbor na više radno mjesto ili reizbor rabe već dugo vremena uhodano pravo iz prethodnoga stavka 17. (uporaba jednoga rada u postupku objavljivanja za napredovanje).

(7) Nepotrebna je i štetna restriktivna odredba – koja proizlazi iz čl. 31. st. 1. i pripadne tablice 17. – da znanstvenu knjigu pristupnik za izbor na radno mjesto mora objaviti točno u petogodišnjem razdoblju od prethodnoga izbora, dakle da mu se ne priznaje znanstvena knjiga ako ju je objavio prije toga petogodišnjega razdoblja. Budući da pristupnik često nema utjecaja na to hoće li mu se knjiga objaviti koju godinu ranije ili kasnije, ograničenje je prihvatljive knjige na petogodišnje razdoblje lutrijski kriterij koji se mora izbaciti iz postupka znanstvenoga procjenjivanja nečijega rada. Stečena se prava ne smiju ukidati, jer se inače uvodi pravni kaos, dakle pristupniku se za izbor na više radno mjesto trebaju vrednovati znanstvene knjige kumulativno, a ne samo od prethodnoga izbora na radno mjesto. Dovoljno je da je propisan broj članaka koji se moraju objaviti između dvaju izbora ili izbora i reizbora. Tim više što je broj potrebnih članaka za humanističke znanosti novim pravilnikom proizvoljno povišen, a da postroženje nema ni opravdanja ni ekvivalenta i u jednom drugom području znanosti koje pravilnik propisuje.

(8) Proizvoljno je udvostručen broj radova potreban za izbor u redovitoga profesora u trajnom izboru. Nije opravdano da se po starom pravilniku može napredovati u trajni izbor objavom četiriju znanstvenih radova, a da se novim pravilnikom može ići samo u reizbor redovitoga profesora objavom četiriju znanstvenih radova, dok se u trajni izbor može ići samo objavom čak 8 dodatnih znanstvenih radova.

Previsoka je odredba iz istoga članka da izvanredni profesor i redoviti profesor moraju objaviti četiri rada od prethodnoga izbora za reizbor, a da inače dobivaju otkaz. Mogući su razni nepovoljni čimbenici i izvanredne prilike u kojima se sveučilišni profesori i znanstvenici mogu naći zbog kojih nisu objavili 4 rada u 5 godina. Ovime se previše ugrožavaju sveučilišni profesori i riskira se gubitak izgrađenih profesora na navodno stalnim znanstveno-nastavnim radnim mjestima.

(9) Ne smije se retroaktivno povećavati potreban kumulativni broj znanstvenih radova u najvišoj kategoriji (a1a + a1b) u odnosu na broj radova potrebnih u drugoj kategoriji (a2).

(10) Nacionalni kriteriji trebaju izrijeком pokazati da poštuju Ustav Republike Hrvatske, tj. njegov čl. 90. st. 4. i 5. koji glase:

Zakoni i drugi propisi državnih tijela i tijela koja imaju javne ovlasti ne mogu imati povratno djelovanje.

Iz posebno opravdanih razloga samo pojedine odredbe zakona mogu imati povratno djelovanje.

OBRAZLOŽENJE:

Nacionalni sveučilišni, znanstveni i umjetnički kriteriji podzakonski su akt te njihove odredbe ne smiju imati povratno (retroaktivno) djelovanje.

Zato kakvi god se novi restriktivni uvjeti donijeli, oni se ne smiju retroaktivno primjenjivati na vrednovanje radova objavljenih prije stupanja na snagu ovih Nacionalnih kriterija. Uz završne odredbe čl. 31. st. 3.:

U izvješću se navode svi pristupnikovi radovi, a vrednuju se samo recenzirani radovi koji nisu vrednovani odnosno bodovani u ranijim izborima na radna mjesta. Svi pristupnikovi radovi koji su vrednovani u prethodnim izborima ne vrednuju se ponovno nego se njihova kategorizacija preuzima prema prethodnim izborima.

Treba dodatno eksplicirati:

Restriktivne se odredbe Nacionalnih sveučilišnih, znanstvenih i nastavnih kriterija u vrednovanju toga što je znanstvena knjiga, članak ili poglavlje u znanstvenim knjigama ne primjenjuju na radove objavljenije prije stupanja na snagu ovoga podzakonskoga akta niti na radove koji su u postupku objavljivanja na dan njegova stupanja na snagu.

(11) Prema čl. 24. i 25. dosadašnjega Pravilnika o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja (2017.) jedna autorska knjiga potrebna za napredovanje mogla se je zamijeniti dvjema uredničkim knjigama ili „ekvivalentnim radovima, tj. radovima koji prema općim načelima nose isti broj bodova“. Prema predloženim Nacionalnim kriterijima, uredničke se knjige uopće ne vrednuju. Da bi se znanstveni rad u uređivanju znanstvenih zbornika vrednovao, trebala bi se uvesti posebna kategorija znanstvenih radova (npr. a3c) i dopustiti da se dvjema knjigama kategorije a3c zamijeni jedna od potrebnih knjiga za izbor na radno mjesto redovitoga profesora u trajnom izboru.

(12) Sustav bodovanja radova, na koji smo se navikli u posljednja tri desetljeća (osnovna formula $O \times M \times V \times$ koeficijent za znanstveno polje) treba se zadržati, ili u svakome slučaju se treba vrednovati opseg i vrsnoću radova kao i koeficijent za znanstveno polje, a ne samo mjesto objave znanstvenoga rada. Inače se niveliraju razlike između izvornih znanstvenih radova, prethodnih priopćenja i preglednih znanstvenih radova (faktor "V" u staroj formuli) jer bi u protivnom svi jednako vrijedili, samo je pitanje gdje su objavljeni. Također se ne bi adekvatno vrednovali duži radovi (nema faktora "O" iz stare formule bodovanja radova). Također bi se bez koeficijenta za znanstveno polje nepravedno izjednačili radovi iz pojedinih polja, npr. klasične filologije i poredbene lingvistike, gdje vrsni radovi mogu biti i često jesu manjega opsega, s radovima iz povijesti ili znanosti o književnosti.

(13) Trebalo bi vrednovati (npr. pod dodatnom kategorijom a3d) znanstvenu knjigu koja okuplja prethodno neobjavljene članke o više srodnih i povezanih tema. Takva knjiga bila bi moguća zamjena za knjigu kategorije a3a. Naravno, nijedan se rad ne bi smio vrednovati više nego jedanput.

PRIGOVORI NA PRIJELAZNE ODREDBE

Ako se uvode kompetitivni projekti u horizontalnim uvjetima, potrebno bi bilo dopustiti 10 godina prilagodbe novom pravilniku, tj. 10 godina odgode primjene novih Nacionalnih sveučilišnih, znanstvenih i umjetničkih kriterija, a ne samo tri godine (36 mjeseci). Netko tko

do sada nije provodio istraživanja prema projektima ne može u 3 godine zadovoljiti uvjet sudjelovanja na trima kompetitivnim projektima niti zadovoljiti uvjet vođenja radnoga paketa unutar konzorcijskoga projekta (v. gore primjedbe na horizontalne uvjete).

Radno-pravno je sporno da se usred petogodišnjega razdoblja između dvaju izbora na radno mjesto donosi novi pravilnik o uvjetima izbora na više radno mjesto i reizbora, a koji navodi prijelazno razdoblje kraće od 5 godina. Čl. 98. st. 1. ovoga pravilnika dopušta samo tri godine izuzeća od primjene konceptijski novih i znatno postroženih znanstvenih kriterija. Prijelazno razdoblje moralo bi se dakle produžiti.

Prijelazne odredbe morale bi se odnositi i na nacionalne nastavne kriterije (čl. 40. i 41.) jer se bitno razlikuju od dosadašnjih uvjeta Rektorskoga zbora.